Ч. 202 (10.879). Львів неділя 12. вересня 1926 Pocztowa opłata zaplacono ryczaltem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Друкарське свято.

Львів, 11. вересня 1926.

Друкарське робітництво Львова й цілого краю обходить завтра (в неділю, 12. ц. м. друкарське свято, пятьдесятліття існування професійної організації друкарів „Огнище" (Ognisko).

З того приводу „Огнище" видало обемисту книгу В. А. Бобера „Historja drukarzy i stowarzyszeń drukarskich we Lwowie". Українські друкарські робітники не лишилися позаду і видали одноднівку „Друкар", присвячену українським друкарським справам. На її зміст зложилася „Друкарська пісня" Богуславських, „Друкарське свято" (стаття), „Сила організації" (стаття), „Українські друкарні у Львові і на провінції" (стаття), „Друкар", вірш А. Шмигельського, „Техніка в українських друкарнях у Львові" (стаття), „Нічний накладач", вірш Евг. Богуславського і хроніка.

Організаційні спроби друкарських робітників Львова сягають 1856 р., коли то з малих запомогових кас по друкарнях повстало статутове тов. „Взаїмна Поміч". Поруч цього товариства в р. 1869 повстало „Поступове Товариство львівських друкарів", яке розвязало намісництво в р. 1872, бо воно розпочало було боротьбу за поліпшення долі друкарських робітників. Тоді виготовлено статути нового товариства „Поступ", але намісництво цих статутів не затвердило. Аж в червні 1875 р. намісництво приняло до відома статут тов. „Огнище", яке від тієї хвилі розпочало свою діяльність, гуртуючи друкарських робітників у Львові та поширюючи свою діяльність на весь край. Сьогодня „Огнище" є могутнім товариством, яке дає своїм членам допомоги на випадок недуги, безробіття, нездатности до праці і т. и. Воно має санаторію в Микуличині та дві камениці у Львові (при вул. Пекарській). Крім того в мурах „Огнища" гуртуються ріжні секції і кружки друкарських робітників, як: Запомогове товариство, дві позичкові каси, ко сум, хор, забавовий кружок, клюб машиністів й організація помічничого персоналу.

В друкарській організації незвичайно активну участь брали українські друкарі, нерідко несучи її на своїх плечах. До основників „Вз. Помочі" належали Українці Ст. Гучковський й Ів. Сенюк. Основником „Огнища" був відомий піонір соціялістичного руху в Галичині Ос. Данилюк. На протязі 50-ти літ українські друкарські робітники вложили багато праці і жертв для здвигнення могутньої друкарської організації. І тепер головою „Огнища" є Українець Андрій Кусик (мин. року був теж Українець Вол. Кубіцький).

Витаючи велике свято львівських друкарів, дозволимо собі висловити побажання, щоби українські друкарі дійшли якнайскорше до такої сили, щоби не лише Українці займали становище голови організації, але щоби вона позбулася одностороннього, виключно польського характеру.

Історичний день.

Львів, 11. вересня 1926.

День 8. вересня 1926, день, в якому принято Німеччину до Ліги Націй і наділено її постійним місцем в Раді Ліги, називає західноевропейська преса історичним днем. І справді тріюмфальний вхід післявоєнної Німеччина до „палати націй" є одним з найбільших досягнень німецької дипльоматії. Виклята зі суспільности держав, обтяжена безчисленними закидами побідників, частинно окупована, обложена безконечною контрибуцією, — так сказатиб — інтернована „на сухому хлібі і воді", — післявоєнна Німеччина зрівнялася з великанами-побідниками не так в обовязках, як в правах. Вислови радости з того приводу не лише розсаджують рямки німецької й антантської преси, але й сама Ліга, до якої вступ Німеччині був на протязі довгих літ заборонений, уважає притягнення до співпраці німецької республики одним з найбільших своїх успіхів. Цим настроям дав вислів в ентузіястичних словах президент цьогорічного Збору Ліги Нінчіч, вітаючи в пятницю (10. ц. м.) німецьку делегацію, на що скромно, але з почуттям своєї сили і значіння відповідав Штреземан. Вчорашнє привітання німецької делегації було доповненням, святочним виявленням історичного дня.

Довго тягнулася справа принятти Німеччини до Ліги Націй. Творячи цю установу міжнародньої співпраці держав, побідники лишили Німеччину поза дверми „палати націй", приноровлюючи тим чином до найбільшої середньо-европейської могутности, хоч покореної, карні санкції, думаючи тим способом тримати на свойому воловоді побіджених. Німеччина стала збоку, далеко від шляхів політики побідників, працювала в тиші і скупленні, формально піддаючись всім „декретам" побідників, а в дійсности саботуючи їх на кожному кроці, у вільній грі зміцнюючись політично, цементуючи свої внутрішні щілини, працею і жертвенністю всього громадянства без ріжниці кляс відбудовуючи горду німецьку націю економічно.

Німецька довоєнна дипльоматія не належала до найкращих і найзручніших. Занадто маркована певність себе, непомірна гордовитість, почуття духової і фізичної сили, головно цеї останньої зроджували акти, які своєю брутальністю відпихали від Німеччини її супірників, а навіть союзників. Та біда і скрута можуть дуже багато навчити, очевидно, тільки талановитих. Навчили вони й Німців. Німецька дипльоматія переродилася у важких часах лихоліття. Вона не тільки викресала з себе живість, рухливість, але й зручність та гладкість, що довело до скорої зміни опінії у відношенні до Німеччини не лише в таборі протестантських супірників, але й католицьких ворогів. Німеччина своєю гнучкою дипльоматією вміла все виявити свою необхідність у великому концерті европейських і світових держав протиставлячи антантському більшовикові союз із зненавидженим Зах. Европою більшовицьким державним твором. Так було в Генуї, де йшло намагання загнуздати Німеччину, — так було недавно — Бер-

Ліга Націй.

Женева, 10. вересня 1926.

Предсідник Зборів Ліги Нінчіч після отворення нинішнього засідання запросив німецьку делєгацію, щоби війшла на салю нарад. Коли німецька делєгація, себто мін. Штреземан, держ. секретар Шуберт і дир. департаменту д-р Гавс увійшли до салі, роздалися невмовкаючі оплески. Німецька делєгація заняла місце, през. Нінчіч у привітальній промові зазначив, що всі народи радіють, що Німеччина приступає до великого діла мира.

Штреземан заявив, що Німеччина співпрацюватиме якнайльояльніше в усіх завданнях Ліги. Від хвилі повстання Ліги минуло 6 літ, з того видно, якої еволюції треба було, щоби політичне положення уложилося так, аби можлива була участь Німеччини в Лізі. Ніякий нарід, що належить до Ліги не резигнує зовсім із свого власного нац. життя. Німеччина ще перед приступленням до Ліги старалася співпрацювати в мирному дусі, чого доказом м. и. ініціятива Німеччини, яка довела до заключення льокарських пактів. Доказом цього розємні трактати, заключені майже з усіми сусідами. Нім. уряд промовляє в імени більшости німецького народу, коли каже, що з найбільшою відданістю братиме участь у всіх завданнях Ліги.

Після Штреземана фр. мін. зак. справ Бріян заявив, що народи покладають великі надії на нинішній день. Нинішня подія будаб неможлива без інституції Ліги. Нинішня хвиля криє в собі для народів великі надії і обітниці: Ніколи вже більше воєн, ніколи вже більше кровавих і брутальних рішань, а лише рішання шляхом розємного поступовання і права. Франція бажає приступити до співпраці в дусі примирення. Німеччина може числити на добру волю Франції. Бесідник остерігає перед толеруванням у Лізі нездорового націоналізму, бо це ослабило би Лігу, а лише сильна Ліга може принести мир і добробут.

Нові заворушення в Греції.

Стрілянина в Атенах. — 100 осіб убитих. — Стан облоги.

Відень, 10. вересня 1926.

З Атен прийшли вістки, що Греція переживає нову революцію. Там збунтувалася републиканська гвардія проти уряду, тому правительственні війська окружили будинки казарм гвардії. В тім самім часі надійшла відомість, що ген. Пластірас машерує на Атени. Збунтовані відділи заявили, що піддадуться, оскільки війська уряду, що їх облягали, уступляться. Кондиліс приняв цю умову, але як тільки правительственні війська відступили на площу конституції, з казарм гвардії випали два панцирні самоходи і стали стріляти як на військо, так і на нарід, що зібрався на площі конституції. Правительственним військам повелося здобути в наступі один з тих самоходів, а на другім дійшло до ненадійної експльозії, так, що ціла залога загинула. В час боротьби звилися нечайно відділи комуністів, що на власну руку ста и стріляти до війск уряду. Боротьба тягнулася 4 години, поглотивши понад 100 жертв в убитих. Ген. Кондиліс проголосив стан облоги в цілій Греції.

Кондиліс заявив перед кореспондентом „Н. Фр. Прессе", що команданти т. зв. републиканської гвардії мали без сумніву виконати державний замах. Арештовано кількох провідників монархістів, які також підбурювали товпу і брали участь в уличних боях проти уряду разом з комуністами.

Вечірні газети повідомляють, що після початкових успіхів републиканської гвардії і товпи прийшла поразка. Війська уряду привернули вкінці спокій, уряд є знов паном положення.

Еспанія виступила з Ліги.

Еспанський уряд оголосив комунікат із повідомленням, що Еспанія виступає з Ліги Націй.

Біржа.

Ґроші.

Курс долара в готівці у приватних оборотах 8·95 при тенденції трохи сильнішій.

Збіжжя.

Положення на біржі і поза біржою без зміни. Тенденція вдержана. Настрій спокійний. Пшениця нова дворська з негайною доставою 43·75, пшениця нова селянська з нег. дост. 39·75, жито нове з нег. дост. 28·25 овес новий з нег. дост. 23·50.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

...ґлійських вуглекопів аж по день 28. серпня привезено до Анґлії 7,600.000 тон чужого вугля. В тому значну частину привезено з Польщі. Наслідком того значно піднісся польський вуглиний промисл, а ще значніше поправилося положення польського робітника-вуглекопа. Отже на страйку анґлійського виходить добре польський і німецький робітник. А деж тоді оспівана міжнародня солідарність?

— Ucrainica. У віденському щоденнику „Reichspost“ (ч. 237 з 28-ого серпня) поміщено фейлетон Т. Ф. Майзельса про „Невідомі музейні скарби Етнографічного Музею“, в якому окреме місце присвячено предметам українського народнього мистецтва з Галичини й Буковини. — Артур Зеегоф містить у „Франкфуртер Цайтунґ“ (ч. 650 з 1. IX.) про нові російські фільми й згадує при тім про національні фільми поодиноких радянських республик, між иншим і про фільм „Тарас Шевченко“.

— Справлення похибки. У вчорашньому числі „Діла“ в заголовку статейки про увільнення інж. Пайкарта зайшла помилка. А саме замісць „Великих злодіїв пускають“ має бути „Великих злочинців пускають“. Це очевидно в розумінні тих, що зло чинили державному скарбові, а не зле чинили доляри...

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

З просвітного руху на Волині.

Освітній зїзд у Рівному.

В порозумінні з деякими представниками „Просвіт“ рівенська Рада „Просвіти“ взяла на себе ініціятиву скликання освітнього зїзду українських культурно-освітніх установ та організацій Волині на день 26. вересня ц. р. в 10. год. рано в Рівному з таким денним порядком: 1) Справа приватного українського шкільництва. (У звязку з поширенням статуту У. П. Т. на всі українські землі під Польщею). 2) Справа фізичного виховання. (Поширення і леґалізація істнуючих спортових та пластових гуртків). 3) Шляхи й методи організації. (Доклади про діяльність з місць). 4) Обєднання просвітянської праці. 5) Святкування 10-ліття „Просвіт“. 6) Вільні внески. Передбачується, що з огляду на важливість поставлених питань нікого з запрошених не забракне на зїзді і що кожна рада „Просвіти“, кожна істнуюча приватна школа й організація делеґує на зїзд кількох (від 2—5) найвизначніщих своїх членів, кожна запрошена на зїзд персонально особа обовязково прийде, щоби поставлені на денний порядок питання могли бути всебічно обговорені, щоби приняті постанови були авторитетними і нарешті, аби сам зїзд і назовні виглядав імпонуюче. Старання про дозвіл на зїзд Рада „Просвіти“ в Рівному взяла за себе і нема сумніву, що дозвіл буде. Тому просимо перевести підготовчу працю до зїзду, обрати делеґатів і обовязково прибути. На зїзді будуть теж делеґати з Галичини. В інтересах організаційних і для орієнтації щодо величности потрібної салі для засідань зїзду просимо негайно і не пізніше 15. вересня повідомити про свою згоду на участь у зїзді, а також про кількість і особистий склад делеґацій, що прибудуть на зїзд. — *Рада Товариства „Просвіта“ в Рівному.*

Відозви і комунікати.

Комітетам Академічного Дому до відома.

На своє прохання о дозвіл на переведення „Тижня Студента“ на терені станиславівського Воєвідства одержало Наукове Т-во ім. Шевченка таке повідомлення:

„Узгляднюючи просьбу з дня 7. серпня 1926 зізваляю на збирання складок в готівці на ціли Т-ва Наук. ім. Шевченка в окрузі Воєвідства станиславівського в часі від 6.—11. вересня 1926 включно під услівями, що не вільно квестувати ученикам і ученицям в переході, що особи квестуючі при столиках мусять сидіти при них принайменше по дві особи, пушки мусять бути замкнені на колодки або замки і опечатані печаткою Т-ва уладжуючого збірку.

Може бути також введена й инша система збірки, пр. при помочі карток бльоккових, заосмотрених печаткою Товариства з означенням (друком) квоти, котрі би квестуючі були обовязані видавати офіруючим в місце відзнак.

П. Т. Комітет обовязаний буде в термині 3 днів по укінченню збірки подати до тут. відомости висліді збірки і виказатися зі способу ужиття зібраної квоти.

З такого дозволу Т-во, розуміється, скористати не могло, бо:

1. Дозвіл прийшов щойно 6. вересня, то є в дни, котрий вичислений до часу збірки.

2. В дозволі подані умовини збірки, яких не можна було заздалегідь предвидіти і в цьому напрямку збірку підготовити, а які зовсім инші від умовин дозволу тернопільського воєвідства. Колиб хотіти підготовити збірку на терені станиславівського воєвідства згідно з дозволом — на те треба більше тижня часу, отже на збірку не лишився би вже ні один день.

3. На збірку призначено шість будних днів, а ні одної неділі чи свята, хоч збірку в наших обставинах найкраще переводити в святочні дні.

З уваги на те збірка булаб засуджена згори на невдачу. Т-во ім. Шевченка не користаючи з дозволу, внесло рівночасно до станиславівського воєвідства нове прохання на переведення „Тижня Студента“ на терені згаданого воєвідства в днях від 1.—15. жовтня ц. р.

Тому комітети „Академічного Дому“ на місцях, як що такі потворилися, не повинні розвязуватися, а чекати дальших вказівок Головного Комітету, а там де Комітетів ще нема, повинні такі негайно потворитися і зголоситися до Головного Комітету „Академічного Дому“ у Львові (Наук. Т-во ім. Шевченка, Львів, вул. Чарнецького 26).

Тому, що в перших днях жовтня частина академічної молоді, яка може найбільше помогти в переведенні збірок, розіїдиться, треба, щоби всі виїзджаючі студенти залишили добре зорганізовані гурти молоді, що лишаться на місцях, які припильнувалиб у свій час збірок.

Дальші вказівки подасться в окремих комунікатах.

Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові.

ПОЗІР!! СИТКІВКАРІ! ПОЗІР!!

Український Львівський Клюб Ситківкарів устроює з рамени Спортового Союза загально-краєві змагання у Львові в днях 19, 20, і 21. вересня ц. р. Роздані будуть: одна мандрівна клюбова нагорода і 3 індивідуальні нагороди. Зголошення письменно і устно у п. Вінцковського товариство „Спорт“, Львів, вул. Оссолінських 8, до дня 15-ого вересня. Проситься усіх ситківкарів з провінції, які перечитають оповістку, подати дальше знайомим, що грали або грають в ситківку.

Український Львівський Клюб Ситківкарів:

Голова: 4—? За секретаря:
Шепарович, інж. **Вінцковський.**

✝ Посмертна згадка.

Анна Стефанович, властителька реальности в Добрянах к. Щирця, померла дня 9. вересня 1926 в 79. році життя. Похорон в суботу рано. В. її П.! 482

Меланія Раковська, укінчена семинаристка, донька О. Иосифа і Іванни Раковських, померла по довгій і тяжкій недузі в 24. році життя. Вічна її память!

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Субота 11.IX. Глиняни.
Неділя 12.IX. Глиняни.
Понеділок 13.IX. Перемишляни.
Вівторок 14.IX. Перемишляни.
Середа 15.IX. Поморяни.
Четвер 16.IX. Поморяни.
Пятниця 17.IX. Бережани.
Субота 18.IX. Підгайці.
Неділя 19.IX. Підгайці.
Понеділок 20.IX. Бережани. 193 2—5

До відома всім студентам, що вписуються на гуманістичний виділ У. Я. К. Кандидати на перший рік гуманістичного виділу, що внесли подання о приняття до 10. вересня, можуть бути візвані до деканату в днях 12—14. вересня, до особистої явки, через що присутність у Львові в тих днях в їх інтересі необхідна. 1—1

Кооперативно-просвітні курси в Дубні. Дубенське Українське Повітове Т-во „Просвіта“ уряджує з кінцем жовтня ц. р. в м. Дубні безплатні кооперативно-просвітні курси, на яких викладатимуться: історія кооперації, організація кооператив, товарознавство, кооперативне право, рахівництво, діловодство і инш.; б) теорія і практика просвітної роботи, історія „Просвіти“, бібліотекознавство, просвітянське діловодство, ведення засідань, зборів і инш. Утримання і помешкання курсантів виключно на їх кошт. Бажаючі прослухати курси зволять негайно зложити заяви на адресу: Рада Дубенського Повітового Українського Т-ва „Просвіта“, Дубно, вул. Паненська ч. 18 (Канцелярія Т-ва „Просвіта“). 1—1

Прогулька „Плая“ до Янова, Фійни, Крехова під проводом п. інж. Мудрака в неділю, дня 12.IX. Збірка о 7. год. в залі гол. двірця, відїзд о 7·25. Ходу около 25 км. Поворот на 8. год. вечером. Харч взяти зі собою. 1—1

Новий шкільний підручник. Цими днями вийде апробований Кураторією Л. Ш. О. новий шкільний підручник п. з.: „Німецька граматика“ (двома мовами: по німецьки й по українськи) для всіх клас середніх шкіл. Автором сеї книжки є проф. Володимир Калинович.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Конкурс

на управителя приватної гімназії УПТ- Рідна Школа з правом прилюдности **в Яворові** з терміном подання 20. вересня ц. р. Вимагається повна кваліфікація в попередньою службою в державній гімназії.
475 2—3 **Головна Управа.**

Загальні Збори

Кружка Рідної Школи ім. І. Франка в Калуші

відбудуться 26. вересня ц. р. в 3. год. пополудні в салі Народного Дому.
428 Всіх Членів проситься прибути. 2—3

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів.Ринок ч. 10.

Неділя 12. вересня 1926. День Українського Студента у Львові

Громадяне міста Львова! Не забудьте в той день про тих, яких маємо виховати на оборонців прав народу. Не минайте столиків, при яких чекають на Вашу жертву на „Академічний Дім“. Облекшіть важку долю українського студента!

З українського Закарпаття:

— Усування учителів-Галичан із Закарпаття. По відомостям, які надходять із Закарпаття, усування українських учителів-Галичан з народніх шкіл відбувається систематично, а навіть і на доручення польського консуля в Кошицях. Досі усунено 22 учителів, а до кінця грудня ц. р. мають звільнити ще 23. Симпатії населення по стороні звільнених учителів. Коли прим. в селі Широкий Луг населення розвідалося, що їх учителя звільнено, явилось до нього масово і запропонувало йому, що громада внесе від себе прохання, щоб його залишили в селі дальше.

— Ліквідація української торговельної школи в Ужгороді. В своїм поході на знищення українського шкільництва на Закарпатті можуть брати-Чехи занотувати новий подвиг: ліквідацію української торговельної школи в Ужгороді. Зробили це хитро. Наших дітей до І. кляси не приймали, відсилаючи їх до Севлюша, і таким чином наслідком нібито малого числа зголошених школа підпадає ліквідації (зі зголошених 7 опірних до І. кляси 5 спалили при вступному іспиті). Ще й хваляться, що до І. кляси чеської торг. школи зголосилося аж 57 учеників, з яких принято 38, але не подають, що в тому числі є 21 дітей Жидів і 13 дітей чеських заволок-урядовців.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

НОВИНКИ.

— Конфіската. Наш орґан стрінула вчора 84-та з черги конфіската в цьому році. І так в статейці „Амнестія і влада“ сконфісковано два уступи, викреслюючи навіть місце про ненайдення „комуністичної друкарні чи друкарської машини в помешканні пос. Баліна, хоч перед трьома днями у всій пресі, також у львівській, був оголошений комунікат Нез. Хлоп. Партії, в якому опрокинені дефензивні вістки. З передовиці „Слова і вчинки“ скреслено аж пять більших і менших уступів, в яких безумовно не було нічого „антидержавного“. Особливо безпощадно обійшовся пресовий прокуратор з тими уступами, де в загальному подано факти з доби так. шкільного плебісциту, факти загально відомі і у нас в своїм часі подрібно подавані і коментовані. Навіть скреслено згадку про безсильність б. віцепрем. Туґута, хоч він сам признавався до тієї безсильности перед всесильністю Ст. Ґрабського та його апарату перед сен. Черкавським і пос. Хруцьким, що в своїм часі теж у нас було подане і несконфісковане. А колиб хтонебудь хотів на основі сконфіскованих і несконфіскованих місць передовиці виробити собі погляд на те, що „вільно“ писати, а що ні, то мусів би прийти до пересвідчення, що уряд Бартеля частинно можна критикувати, але б. хієно-пястівські уряди і їх діяльність є непорушною святістю, що остає під особлившою охороною п. прокуратора. Навіть в полапку про запис українських дітей до українських шкіл скреслено уступ про те, щоби українські діти не записувано до чужих шкіл. Словом: нинішні білі плями вказують, що вже скінчилися „Східні торги“ і заграничні гості відїхали у свояси.

— Насильний „дар народови“. Перед нами відтинок грошевого переказу Данила Пасічниченка з Риповець, який переслав гонорар одному з львівських адвокатів. На відтинку вгорі червоний 5-тисотиковий значок з білим написом: „Dar n r dowy 3. maj-“. Видно, що почтові урядовці, замісць виконувати свої обовязки, неволять сторони, які мусять послугуватися польською почтою, до насильних датків на ворожі нам цілі, очевидно, враховуючи їх в почтову належитість. Може би покликана влада звернула увагу своїм ревним, „патріотичним“ урядовцям на недозволене здирство українського населення та вказала їм, що хто хоче збирати на „dar narodowy“, то нехай робить це на вулиці, а не в уряді, оплачуванім населенням.

— Українські памяткові таблиці. Небагато їх у нашому краю! Кільканацять таблиць у честь Шевченка, декілька в честь Шашкевича (головно по церквах), декілька на спомин инших людей або подій, головно на спомин учасників війни — от і все... Ах, правда! З приводу 10-ліття смерти Франка відслонено у нас щось 2 чи 3 пропамятні таблиці (Коломия, Ходорів), хоч була добра нагода уфундувати сотки таких видимих слідів і доказів нашої культурности й нашого пієтизму та вдячности для поета-каменяра і хоч така гарна, тревала памятка коштує зовсім небагато. Але видно, що нам ще далеко хоч би до наших сусідів, які стараються закріпити й утревалити на нашій землі при помочі памятників і памяткових таблиць память кождої визначнішої людини, кождої події з національного життя. Пора нам хоч тепер направити занедбане і подбати в кожному місті й більшому селі про здвигнення памяткових таблиць у честь наших заслужених людей і погибших учасників війни.

— „Український Верховинець“. Коломийський „Голос Дяків“ заповідає появу ілюстрованого, безпартійного, аполітичного часопису (наразі місячника) п. з. „Український Верховинець“, призначеного головно для Гуцулів, Бойків і Лемків. Адреса нового часопису така: Коломия, Видавництво „Запорожець“, вул. Міцкевича ч. 51. „Український Верховинець“ ще не появився, але його редакція (до речі кажучи: анонімна) обіцює поміщати на своїх сторінках фотоґрафії тих читачів, що приєднають їй принайменше 5 передплатників.

— Наука в міських школах зачнеться 15. ц. м. В четвер пополудні відбулася у Львові конференція в справі епідемії красухи і звязаного з нею початку шкільного року. В конференції взяли участь усі чинники, відповідальні за санітарні відносини у львівському воєвідстві. Проводив д-р Міколайський. Конференція висказалася проти дальшого скорочування науки. Таким чином наука у львівських школах зачнеться невідкличне 15. ц. м. В сільських школах наслідком заміщання, викликаного міністерськими обіжниками, наука зачалася в ріжних речинцях.

— Скшинський заручений з дочкою Форда? Часописи принесли вістку, що б. премієр Олександер Скшинський заручився з дочкою Форда, найбільшого у світі фабриканта автомобілів. Посаг його нареченої виносить покищо „тільки“ міл. дол., пізніще капне їй ще дещо. З такими грішми готов Скшинський здобути й польську корону, тимбільше, що свого часу висувано вже кандидатуру самого Форда на польський королівський престол.

— Словацьке національне свято. Дня 29. м. м. відбулося в Турчанському Св. Мартині посвячення величавої палати „Матиці Словенської“ і відслонення памятника словацького письменника-будителя Світозара Гурбана Ваянського (1847—1916). На святі був сам президент Масарик, більшість міністрів і всі епископи Словаччини та непроглядні маси народу. Делеґатом ужгородської „Просвіти“ був посол Августин Волошин, що виголосив привіт від закарпатських Українців.

— Памятник кардинала Мерсіє, якого маршалок Фош назвав „найвизначнішою моральною особистістю світової війни“, мають здвигнути в Бельгії. Почин до здвигнення того памятника дали ріжні союзи французьких учасників війни, що розписали вже збірку на згадану ціль. Памятниковий комітет у Франції видав уже медалю з образом того заслуженого бельгійського кардинала, яку продають на дохід будови памятника. Головою комітету є Жорж Скапіні, голова Унії воєнних інвалідів.

— Підручник українознавства, з узглядненням ґеоґрафії, історії, історії культури, мистецтва, мови, економіки і т. ин., вийде незабаром під редакцією Т. А. Приходька накладом Державного Видавництва України й видавництва „Рух“.

— Українська пісня в „Уфі біля Зоо“. Виставляючи інтересний фільм Туринського „Царський Кур'єр“ з Наталією Ковальковою і Мозжухіном, управа найбільшого в Берліні кінового театру „Уфи“ біля Зоольоґічного городу вставила в програму відспівання українських пісень в оригіналі. Чисельно зібрана публика премієри мала отже нагоду почути відомий дует із „Запорожця за Дунаєм“: „Чорна хмара по діброві“ в дуже доброму виконанні. При цій нагоді слід згадати, що недавно тому в другому великому кінотеатрі при Турмштрасе виступала довший час група українських танцюристів і тішилася добрим успіхом.

— „Українська Громада“ в Берліні відновлює, після вакаційної перерви, свої товариські сходини, що, починаючи від 18-ого вересня, відбуватимуться що тижня в годині 8-ій вечером у помешканні „Української Домівки“ (Шарльотенбурґ, ул. Віланда, 37).

— Чисельність Компартії в СРСР. Московська „Правда“ подає, що на основі найновішої статистики виходить, що ВКП. нараховувала з днем 1. червня ц. р. 1 міліон членів. В тому було 140 жінок, а 420,000 умовних членів т. зв. кандидатів до партії.

— Хто заробляє на страйку англійських вуглекопів. На основі урядової статистики стверджено, що від початку страйку ан-

Відгуки дня.

Слово до П. Т. Читачів.

Неодин П. Т. Читач здивується і вже здивувався, що так мало появлялось моїх фейлетонів. Але хто читав мій фейлетон „Неправильна рецепта“, той міг додуматись, чому саме я не писав.

Знаю, що богато людей не повірило мені, мовляв — удає тільки слабого. Їм і в голову не впаде, щоб я міг колинебудь захворіти. Вмерти напевно колись умру, але не від слабости, а хіба від сміху. Просто розреґочуся тай лусну!...

А тимчасом я таки був слабий, втратив гумор до решти, що кожний легко завважає по нинішнім фейлетоні.

Рідко відзивався я під рубрикою „Відгуків“, а ще рідше появляються мої фейлетони.

Не тільки моя в тім вина.

Фабрикант мила Шіхт, поденервований тим, що я свого часу реклямував тріюмф рідного промислу — мило „Мута“, завзявся на моє постійне місце і дав кілька своїх анонсів. Очевидно, мої фейлетони мусіли заждати.

Після того вже мало-мало не прийшло до публікації мойого фейлетону, але бібліоґрафія перешкодила. Я спокійно і з правдиво християнською покорою ждав на свою чергу і таки діждався. Беру часопис у руки й очам своїм не вірю: Є! Слово даю — є!! Мій автентичний фейлетон з моїм підписом. Зміни є тільки в правописі, але й вони не страшні: замісць богачі написано багачі. Це вплив наддніпрянізму, який зовсім льоґічно заключує: коли є горіти, то мусить бути гарячий, а коли є гарячий, то мусить бути багач! Зрештою — все булоб добре тільки в цитаті з Тичини є мала помилка бо має бути „у тузі“, а не „у лузі“. Воно ніби не знати, чи це помилка, чи може поправка. Заявляю п. коректорові, що я був би так написав, як саме він поправив, але Тичина трохи ліпший поет і написав инакше.

Та якби там не брати, факт остає фактом і я знову ввійшов у права виконуючого обовязки фейлетоніста.

Довкола мене назбиралось досить тем. Всі вони просяться на світ і не дають мені спокою ні вдень ні вночі. Розходиться тільки, чи зможу я їх привести на світ такими, як мені видаються: веселими і повчаючими? Чи позволить на це моє здоровля?!...

Кажуть люде, що сміх помагає на живіт. Коли це правда, то я маю претенсію до всіх читачів, яким колись мої фейлетони служили при шлункових болях. Нехай вони тепер лічать мене, а коли вилічать я буду їм далі помагати.

Колиж їм це не вдасться, то мені не лишиться нічого, тільки перейти з рубрики „Відгуків“ до рубрики „Посмертних згадок“ або „З українського життя“...

Галактіон Чіпка.

лінії, коли зводжено на бічні дороги льокарненські пакти.

Німецька пропаганда, німецька дипльоматія, німецька роботящість, сила німецького інтелекту, технічні здобутки, торговельна звинність, перекинення подвійної бухгальтерії на терен чистої політики, — все це доказувало необхідність Німеччини у великому концерні держав.

Зміна опінії світа у відношенні до Німеччини мусіла довести до зміни настроїв. І хоч Німеччину викинено за борт европейської державної суспільности, хоч її банітовано, то одначе скоро виявилося, що такий важливий чинник не може довго оставати поза рямками Ліги, якщо її організація має мати реальну вартість. На протязі шести літ з трибуни Ліги Націй відзиваються голоси і поклики, які взивають Німеччину, щоби вона вступила до Ліги Націй. Згодом ті голоси і поклики переміняються в прохання — в міру того, як зростає внутрішня сила і зовнішнє значіння Німеччини.

Після довгих зусиль і заходів німецька дипльоматія прийшла до переконання, що прийшов день, в якому німецький нарід може засісти у держав „вольних колі", вольних під кожним оглядом, звільнених з важких пут програної. Перед сімома місяцями на столі Ліги Націй найшлося письмо німецького міністра закордонних справ з побажанням Німеччини стати членом Ліги. То сталося з лютому ц. р. В березні скликано надзвичайний Збір Ліги Націй для поладнання цеї справи. Одначе деякі побідники забажали обставити вхід Німеччини в „палату націй" такими, хоч би тільки формальними передумовами, які імітувалиб Каноссу. Комісія Ліги Націй прихильно зустріла побажання Німеччини під умовою, що перед приняттям вона викажеться сповненням деяких застережень версайського трактату (справа повного роззброєння тощо). Одночасно зголошення Німеччини супровожала передумова негайного признання її постійного місця в Раді Ліги. Корисне вирішення цього домагання було основною передумовою входу Німеччини в Лігу. Сповнення цього домагання викликало паніку з латинському і в підпорядкованому йому славянському таборі Ліги. Латино-славянський табор видвигнув тоді питання реконструкції Ради Ліги, домагаючись постійних місць для Бразилії, Еспанії й Польщі. Німеччина, а вкупі з нею й германсько-протестантський табор під критим проводом Злучених Держав настоювали на одиничній віддачі постійного місця в Раді Німеччині. На березневій сесії не прийшло до вирівнання цих розходжень. Справу відложено до осени, щоби виграти час для компромісового золаднання розходжень. Хід тієї гри загально відомий. Збір Ліги Націй в дні 8. ц. м. **одноголосно** (48-ма голосами) приняв Німеччину до Ліги Націй і наділив її **одиноку** постійним місцем в Раді. Німеччина своєю розумною політикою виграла на цілій лінії. Компроміс виявився в тому, що одночасно збільшено кількість непостійних місць з шести на девять. Негативною стороною тієї розвязки є покищо те, що два місця в Союзі Націй (Бразилії й Еспанії) остали порожніми. Та в колах Ліги панує оптимістичний настрій, що ця відсутність є тільки тимчасовою, переходовою, що обі загнівані латинські посестри вернуть в склад Ліги.

Німеччина своєю розумною політикою, в кожному моменті рахуючись з реальними можливостями, посвячуючи формальні речі для істотних, для справи скріплення своєї нації віднесла велику дипльоматичну побіду і довела до дня, який навіть її противники і супірники називають історичним днем, днем тріюмфу ще недавно банітованої німецької нації.

Ф. Ф.

VIII. Конференція С. І. Е.

В 191 числі „Діла" з 31. серпня ц. р. подали ми короткі інформації про початок 8. конференції Міжнародньої Студентської Конфедерації (С. І. Е.), що відбулася цього року в Празі.

В конференції, що почалася була 18. серпня, наступила була 21. і 22. серпня перерва, в якій учасники оглядали важніші чеські історичні памятки. Вже 23. серпня конференція відновила свою працю. І саме про дальший її хід даємо сьогодні інформації.

В часі перерви українська делегація остала в Празі та оглядала виставку, влаштовану Центральним Союзом чесько-словацького студентства. На виставці було й дещо українського, як збірки фотографій, публікації („Студентський Вістник", „Поступ") та инше.

По перерві поповнився склад конференції представниками-обсерваторами з Китаю і Португалії. — На засіданні першої комісії забирав вперше слово представник Полудневої Америки (Аргентина), що висловив бажання співпрацювати з С. І. Е.

Для більшого зближення та кращого обзнайомлення з чужинними студентами українська делегація запросила всіх представників (крім Поляків, Москалів і Румунів) конференції в гостину до Української Господарської Академії в Подєбрадах.

Перше пленарне засідання після перерви було повне сцен братання. На ньому вислухано з великою повагою привіту президента Ч. С. Р. Масарика. Настрої та атмосфера були до тої міри пересичені „братолюбієм", що рішено переглянути справу надання дійсного членства Голяндії. Одноголосно рішено приняти Голяндію умовно до 1. грудня, коли вона має поладнати всі формальности. — При тій нагоді Румуни заманіфестували свою гостинність, запрошуючи Виконавчий Комітет на засідання до Букарешту. — В мирному настрою й покінчилося це засідання, а по ньому удалися делегати на чай до голови м. Праги д-ра Бакси. В принятті взяло участь і 4-ох українських делегатів.

24. серпня — це день сенсаційного українського успіху. III. підкомісія 3-ої комісії в складі проф. Говкера (Англія), Орелецького (Україна, Сеселлє (Швайцарія), д-ра Селль (Мадярщина) і Так (Бельгія) одноголосно визнала переможцем в конкурсі проєктів відзнаки С. І. Е. Голову „Спілки Студентів-Українців у Німеччині" різбаря Федора Ємця. Значіння цеї всесвітньої перемоги України стане ясним, коли взяти під увагу, що в конкурсі прийняли участь славні майстри-графіки Польщі, Чехії, Данії, Шкоції, Англії, Півд. Африки, Швайцарії, Італії та Москалі (члени Оресо). Всього було 250 проєктів. Це перша міжнародня українська перемога!

Крім матеріяльної нагороди (5 англійських фунтів) українське студентство дістало незрівняну моральну нагороду: 9 ріжних народів лишилося позаду та українську відзнакуноситимуть студенти цілого світу!

По обіді розпочалося засідання 1-ої комісії для обговорення справи німецької й справи мови. Істота тих справ: притягнення Німців до С. І. Е., для чого треба змінити організаційну базу (замісць державного принципу—принцип фаховий); допущення німецької мови нарівні з французькою та англійською.

На дискусію зужито 2 дні. — Два бльоки—заступало цілком відмінні погляди.

Будучи вірною становищу, яке Українці (ЦЕСУС) заняли у 1924 р. у Варшаві, українська делегація і цим разом висказала устами д-ра Ніжанківського свій погляд: рівність трьох мов, співпраця з німецьким студентством, навіть колиб для того треба було нарушити організаційний принцип.

Таке становище Українців своєю відважністю заімпонувало англьо-невтральним студентським делегаціям та самозрозуміло викликало — неприязне відношення противної групи. Це виявилося пізніше.

Анкета в справі мови випала на користь німецької мови. (Болгарія домагалася ще й одної славянської мови, а Естонія рівности всіх мов). Цікаво, що, коли Українці рішучо заявилися за трьома мовами, то Москалі були проти нім. мови.

У висліді довгої дискусії знайдено аж занадто соломонове рішення: офіційною мовою (статутарною) стала тільки французька, мовами дискусій—французька, англійська, німецька та одна славянська. Останнє перейшло 9—за (ром.-слав.), 8—проти (англ.-невтр. та 2 здержалося (Латвія—Естонія). Маневр із славянською мовою — праця Французів, які в цей спосіб думають зменшити значіння німецької мови. Лиш дякуючи стриманню 2-х з найменчих держав,—це перейшло.

Але тут зявилася нова трудність: яка славянська мова. Чехи скликали нараду Славян, але без Українців (подяка за становище в німецькій справі). На нараді стали проти себе Поляки—за рівністю всіх славянських мов (!) та Болгари з Югославянами — за російською мовою. Врешті найшли такий компроміс: „в ... 1926/27 приймається мова польська". Компроміс осягнено ціною обіцянки Поляків прихильним російської мови, що далі вони (Польща) нічого не матимуть проти російської мови. В тойже час українській делегації заявили Поляки, що вони й далі стоять на засаді рівноправности всіх славянських мов. (?)

Щодо притягнення німецького студентства до С. І. Е., то висловлено низку побажань і передано ту справу Викон. Комітетові.

Вечером 24. в „Національному Театрі" на честь конференції відограно „Продану Невесту" Сметани. На виставі були 4 українські делегати.

По обіді 25. делегатів приймав міністр торговлі Пороштка в огороді палацу Вальдштайна. На принятті були всі Українці й принагідно конферували з членом комісії пропаганди (і приняття нових членів) Швайцарцем Єгером в справі приняття Білорусинів.

Проти Білорусинів відкрито протестували Москалі й Більшовики, а скрито Поляки. Українці заняли в тій справі рішуче становище й заявили, що вяжуть білоруську справу з своїм перебуванням в складі С. І. Є. Це саме повторила українська делегація другого дня на письмі.

Комісія пропаганди після довгих нарад 26-го по обіді ухвалила приняти Білорусь так само, як инші емігрантські тепер нетериторіяльні групи — „вільним членом". Коли це стало відомо, то представники ріжних делегацій поздоровляли Українців, а білоруський делегат Ермаченко зложив офіційну подяку за піддержку.

На пленарному засіданні заслухано звіт комісії пропаганди. Ухвалено інтерпретацію „membres associés" („зединені члени") і принято в тому характері „Союз Студентів з Латинської Америки в Европі". Одноголосно принято „вільним членом" Білорусь. Підчас голосування відсутні Поляки, Югославяне, Болгари та Москалі!

Далі принято звіти скарбника, обрано Швайцарця Габіхта, представником С. І. Є. в Америці та заслухано першу частину звіту 1-ої комісії. Резолюції в німецькій справі та зміна § 14. статуту перейшли одноголосно. Резолюцію в справі дискусійних мов принято 10 голосами (4 було проти, а 5 здержалося).

Після привітання представників Голяндії, які повернули на само засідання, та зворушуючої відповіди Голяндця Беєрмана засідання закрито.

Вечером приймав делєгатів мін. закор. справ Бенеш. Українців заступав д-р Ніжанківський.

27-го серпня продовжували працю комісії. В першій комісії прийшло до поновної боротьби між бльоками в справі утворення перманентної комісії. Бельгійці боялися, що та комісія має вкоротити функції Центрального Бюра. — Англійці намагалися перевести ту нову комісію, бо директором її, як потім виявилося і сталося, наперед визначено Макадама.

Потім прийнято запрошення Італії відбути IX. конференцію р. 1927 в Римі. Инші запрошення (Будапешт-Цюріх) перенесено на 19.8—1929 рр.

Серед побажань, які піднесено в тійже комісії, найголовніше — підготовлення ревізії статутів (Швайцарець Єгер).

Під кінець рішено призначити заступником С. І. Е. в Півд. Африці Бура Маркварда.

В комісії третій після приняття всіх звітів переведено вибори на слідуючий рік. Головою переобрано Макадама, заступниками Поляка Червінського та Швайцарця Боскардта.

В комісії пятій, яка між иншим занималася справами студентів-емігрантів, Поляки зробили реверанс перед Москалями (компензація за мову!). Москаля Дорофеєва запропонували вони на члена-кореспондента. Проти того запротестував український делегат Мухин і заявив, що Дорофеєв може кореспондувати лише в справах московських студентів-емігрантів.

В год. 8-ій вечером делегати були гостями чесько-словацького студенства. Підчас обіду виголощено силу тоастів. На обіді були всі українські делегати.

Останній день конференції був занятий до обіду пленарним засіданням, а опісля відбулося спортове свято чес.-слов. студенства.

Пленум приняв звіти всіх комісій.

Після приняття звіту 3-ої комісії забрав слово д-р Ніжанківський. Він висловив признання голові комісії Макадамові в імени Українців і підніс те символічне значіння, яке має приняття українського проєкту відзнаки С. І. Е.

Всі присутні з великим зацікавленням розглядали принятий проєкт. Москалі кілька разів поздоровляли Українців.

Одноголосно ухвалено затвердити умову з Центральним Союзом Студенства Зединених Держав Півн. Америки в практичних справах.

Після звіту 5-ої комісії д-р Ніжанківський повторив згадане вище застереження української делегації в справі вибору Дорофеєва. Зараз же по пленумі Українці, Білоруси та Грузини зложили на руки голови 5-ої комісії відповідні заяви.

При кінці засідання піднесено справу відмови югослав. урядом давати віза Мадярам, які хочуть студіювати в Будапешті.

Югославяне заявили, що це неможливе, тай що вони зроблять належну інтервенцію.

Перед закриттям українська делегація пригадала про запрошення до Подєбрадів.

Промовами Валінського, Палачека та Макадама закінчено конференцію.

Українські делегати роздали всім делегатам нововидану ЦЕСУС'ом брошуру про Україну.

На спортовому святі, яке задемонструвало великі сили чесько-слов. студенства, була лиш частина делегатів.

Рано 29-го група делегатів відвідала осінній празький ярмарок, а в год. 15 в окремому вагоні 34 особи, які репрезентували 13 делегацій, відїхали до Подєбрадів у гостину до українського студенства.

Про ці історичні відвідини на иншому місці, — тут лиш ствердити треба, що жаден міжнародній зїзд не був так успішний успіхами Українців, як VIII. конференція С. І. Е. в Празі.

Пресові відгуки.

Українська активність на Буковині — Карпатоукраїнське питання. — Славянський інститут у Будапешті.

Берлін, 6. вересня 1926.

„Deutsche Allgemeine Zeitung" подає з Букарешту, що національні меншости в Румунії підносять голову й організуються для оборони своїх **культурних** потреб, не зважаючи на систематичну нагінку теперішніх опозиційних партійних щоденників „Cuvantul" (фашист.-монарх.), „Viitorul" (ліберальний), „Universul" (антисемітський). В першій мірі забралися до розбудови й скріплення своїх, досі тільки вегетуючих, організацій буковинські Українці, проти яких звертаються найбільше румунські напади. Всеж таки найкраще зорганізовані Німці й Мадяри, що своїм прикладом потягають другі народи.

Поважний ревальський щоденник „Revaler Bote" з 31. серпня містить оригінальний допис з Праги в справі останніх арештувань українських учителів і священиків під закидом „**відірвання Карпатської Руси від Чехословаччини**".

Дописувач стверджує, що самостійницький рух на Підкарпатській Україні сягає далеко ширше та глибше, якби хто думав, і приймається та поширюється в наслідок поведення чехословацького уряду, що не додержав своїх зобовязань щодо заведення автономії в цій переважно українській території, що під тою умовою добровільно прилучилася до Чехословаччини, а навпаки поводиться з нею наче з своєю завойованою кольонією.

Дописувач уважає українське питання на Підкарпатській Україні **важним міжнароднім питанням**, що має безпосередній звязок зі справами, дотикаючими Союз Радянських Республик.

„Budapesti Hirlap" містить інтересну статтю в справі заснування окремого Славянського Інституту в Будапешті на зразок подібних інститутів у Празі, Берліні, Парижі й Льондоні, й домагається від наукових інституцій більшого заінтересування славістикою, хочби вже длятого, що „в Мадярщині живе більше число Словаків, **Українців**, Сербів" та що „Мадярщина малаб бути першою жертвою розбурханого славянського моря". Не зважаючи на велике значіння славістики, мадярські наукові інституції полишають її цілком на боці й не втягають її в програми своєї діяльности. Східний відділ Академії Наук, що має займатися студіюванням **східнославянських питань**, мовчить також від довшого ряду літ, хоч мадярські бібліотеки мають багато цінного наукового матеріялу.

По широкому світі.

Цісарева Зита переїздить до Англії? Англійські часописи повідомляють, що бувша цісарева Зита звернулася листовно до англійського короля з проханням дозволити їй переїхати на постійний побут до Англії. З таким самим проханням звернулася вона до ради амбасадорів.

Кінець революції в Еспанії. Мадридський уряд повідомляє, що в цілій Еспанії привернено спокій. Дещо тривожний настрій викликує тільки постава гарнізонів у полудневій Еспанії, де викрито змову проти Директорії.

Знов залізнича катастрофа. З Шікаго прийшли телеграми про нову залізничу катастрофу. А саме поїзд північно-західної шікагської лінії найїхав на стації Куртленд на поїзд із прогульковцями, спричинюючи смерть 8 осіб. Ранених є більше сотні.
